

Kristina Nouzovská-Fialová

Sólová tvorba pro violu 20. a 21. století

se zaměřením na české autory

Disertační práce, Praha 2018, počítačový tisk, 110 stran + 43 stran příloh.

Už téma předložené disertační práce mě velmi mile překvapilo. Nevzpomínám si, že bych se s podobnou prací setkal, a to ani v odborném tisku. Autorka se už v krátkém úvodu vyznává z lásky a vřelého vztahu k soudobé hudbě, což dokazuje i svými veřejnými výkony, jakož i několika úspěšnými nahrávkami. Mluvíme-li o soudobé hudbě, máme na mysli i skladby 20. stol., které sólovou violu nebývale povznesly. To je také téma celé disertační práce.

Druhá kapitola se zabývá skladbami sedmi českých autorů, z nichž dva, dosud žijící, odpověděli v krátkých rozhovorech pisatelce několik případných otázek, týkajících se jejich tvorby. Zajímavá a originální díla pro violu sólo Pavla Bořkovce, Sylvie Bodorové, Jana Klusáka, Zdeňka Lukáše, Klementa Slavického, Jiřího Temla a Ladislava Vycpálka jsou zasazeny do dobového kontextu, u všech autorů uvedena jejich nejdůležitější díla. Violové opusy jsou stručně komentovány co do formy a celkové nálady, vloženy jsou i notové úryvky, pro přesnější představu. Z celé kapitoly je patrné, že autorka se s některými skladbami velmi dobře seznámila i prakticky. Jsou to řádky podnětné, je z nich vidět o jakou hudbu se jedná, a jako informace pro hudebníka jsou dostatečné. Na závěr druhé kapitoly autorka uvádí abecední seznam 51 českých autorů písíčních pro violu sólo, narozených v rozmezí let 1881 (Vycpálek) a 1991 (Chudovský). Je to přehled opravdu překvapující; V rozmezí 110 let víc než 70 skladeb, to je překvapující zjištění.

Ve třetí kapitole jsou uvedena málo známá díla zahraničních skladatelů, jmenovitě Stravinského, Rózsa, Chačaturjana, Brittena, Křenka, Weinberga (4 skladby) a Blocha. Autorka jednotlivé skladby formálně rozebírá, u některých je patrné, že skladbu nastudovala, a proto se může podrobněji zabývat technickými problémy a záludnostmi. Je tomu tak zvláště u Elegie Igora Stravinského a Sonáty Arama Chačaturjana, skladeb, které (spolu s tituly Miklóse Rózsa, Vladimíra Godára, Krzysztofa Pendereckého a již zmíněné Sylvie Bodorové) autorka skvěle nahrála na CD (ArcoDiva, 2015). *V této pěkné kapitole je zavádějící, že nejsou zmíněny tři Suity pro violu sólo Maxe Regera, op. 131d (g moll, D dur, e moll) z r. 1915. To je zhruba doba vzniku prvních českých skladeb pro sólovou violu. Je to výborná hudba a hlavně i pedagogicky velmi přínosná.*

Čtvrtá kapitola přináší informace o vývoji **sólové violy** díky evropským (i českým) violistům. Přesto autorka zmiňuje zajímavou událost vzniku Berliozova Harolda; jistě, tak slavné dílo nelze přehlédnout. Lionel Tertis byl jedním z řady violistů, kteří inspirovali mnohé skladatele a objednávali nová díla. Informace, že se také zabýval problémem velikosti korpusu violy ve vztahu ke zvuku, je důležitá: on vytvořil vlastní model s menší menzurou a zvukem viol velkých. Tertisova žačka Rebecca Clarke a o něco mladší William Primrose byli světově proslulí sólisté a pedagogové. Mají zásluhu na vzniku mnoha skladeb pro violu, převážně komorních, nebo koncertantních. Paul Hindemith je právem hodnocen jako nejvýznamnější skladatel i sólista. Informace o něm, je ve vztahu k viole, poměrně stručná. *Zasloužil by si širší*

*pohled alespoň na jeho 4 sonáty pro violu sólo. Poslední dvě (op. 31/4 a sonáta z r. 1937) jsou skutečně málo známé. Nejmladší Jurij Abramovič Bašmet je uveden obsažnějším textem. Je nesporné, že z jeho popudu vznikly desítky znamenitých skladeb, koncertantních či komorních, které on uváděl. Česká jména otevírá Oskar Nedbal; 15 let byl členem Českého kvarteta, poté se více uplatnil jako dirigent a skladatel. Ladislav Černý jako komorní hráč, sólista a pedagog byl celý svůj život velmi plodný a zanechal hlubokou stopu. Další jména českých violistů jsou zmiňována také v duchu tématu dizertace, tedy vztah interpret – skladatel. V této souvislosti bych rád poznamenal, že autorka nezmínila Antonína Hyksu (1905 – 1971). Byl to velmi pilný violista a učitel, vystudoval pod vedením významných pedagogů (Feld, Kocian, Hoffman a Reissig), učil krátce na Pražské konzervatoři i AMU, poté v Brně na obou ústavech a vychoval řadu předních violistů. Jeho největší význam spočívá v tom, že z jeho popudu vzniklo **několik desítek skladeb českých i zahraničních skladatelů, jemu věnovaných, které sám uváděl. Rád bych při diskusi toto jméno otevřel, jmenovitě otázku, proč odešel z Prahy.** Celá tato kapitola čerpá informace z dostupných pramenů, odkazy jsou většinou uvedeny v kapitole sedmé hromadně, minimum jich je na příslušné stránce pod čarou.*

Pátá kapitola je nejobsáhlejší a v této práci stěžejní. Daniel Chudovský složil na objednávku autorky této práce skladbu **Suoni smorzati**, a ta ji provedla v premiéře na kctu HAMU v r. 2015. Informace o autorovi je vyčerpávající, zesílená ještě obsáhlým rozhovorem, který vedla autorka. Následuje důkladný rozbor třídílné skladby, která pracuje s mikrotonalitou. Všechny kompoziční kategorie, forma, harmonie, rytmus, barvy, event. možné smykové varianty jsou zasvěceně vysvětleny a zpracovány. Soudím, že autorka dílo dobře pochopila, důkladný rozbor s pohledem na interpretaci to nesporně potvrzuje. V závěru se opětovně hlásí ke svému zájmu o soudobou hudbu a dokládá to svým profilovým CD, které je součástí této práce. Již jsem zmínil tento disk, je jisté, že výběr skladeb je pozoruhodný, všechny jsou zahrány dokonale technicky, intonačně i hudebně. Obtížné kontrapunktické dvojhlasý u Stravinského jsou zřetelné a přehledné. To platí i o obou dílech Pendereckého. Udržet v napětí formu a zvuk u Sonáty Chačaturjana (trvá přes 13', má 7 částí jdoucích attacca) je skutečně těžké a ovšem výborně provedené. To vše platí i o novějších, málo známých skladbách Miklóse Rózsa a Vladimíra Godára. *Závěrem musím autorku upozornit na řadu překlepů, chybných gramatických prvků, také sjednotit cizí jména do jednoho jazyka, apod. Řekl bych „Schönheitsfehler“, ale je jich zbytečně moc, pro další použití textu by se měly opravit. Víím, že se toto stává, když člověk čte svůj text jen zběžně na obrazovce*

SUMMA SUMMARUM: Disertační práce Kristiny Nouzovské-Fialové *Sólová tvorba pro violu 20. a 21. století se zaměřením na české autory* je zajímavá, ve zvolených kapitolách přinášející mnohá nová sdělení. Autorka prokazuje znalost tématu, schopnost analýzy a teoretického

i praktického pohledu na dané téma, dokáže je vysvětlit a, což je nejdůležitější, i prakticky realizovat. Proto doporučuji, aby tento posuzovaný spis byl přijat k obhajobě.

V Praze 8. srpna 2018

Karel Špelina